

กรมสามัญศึกษา

รายงานประชุมเจ้าหน้าที่จัดการศึกษา

ปลัดทบวงการจัดการศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๔๖๑

รายงานประชุมเจ้าหน้าที่จัดการศึกษา

ปลัดทบวงการจัดการศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๕๑๑

สารบัญ

การ บอก พร่อง และ คำ แนะนำ ใน การ สอบไล่	หน้า ๒
การ ส่ง นัก เรียน มา เรียน กรุง เทพ ฯ	” ๑๒
การ ขอ ครู จาก กรุง เทพ ฯ	” ๑๓
การ ส่ง ของ ใน การ แสวง คัด ปหิตถกรรม	” ๑๓
ห้อง คิว อย่าง สิบ คำ	” ๑๔
แบบ เรียน	” ๑๕
การ จำหน่าย หนังสือ แบบ เรียน	” ๑๖
ห้อง อ่าน หนังสือ สำหรับ ประชาชน	” ๑๗
การ ทำ บุญ ชี พุทธ ชาติ และ แร่ ใน ประเทศ สยาม	” ๑๗
การ ใช้ จ่าย เงิน ราย ได้ สำหรับ มณฑล	” ๓๒
เครื่อง เขียน และ แบบ พิมพ์ สำหรับ กอง กรม การ	” ๓๔

รายงานประชุมเจ้าหน้าที่จัดการศึกษา

ปถิณณกการ จัดการศึกษา

ประชุมที่สามัคยาจารย์สโมสรสถาน

วันที่ ๒๗ มิถุนายน และ วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

มหาอำมาตย์ตรี พระยาไพศาลศิลปสาคร

อธิบดีกรม ศึกษาธิการ

เป็นประธาน

เสนาบดีกระทรวงธรรมการอนุมัติแล้ว

ผู้เข้าประชุม คือ

เจ้า กรม กรม วิสามัญศึกษา

เจ้า กรม กรม ราชบัณฑิต

หัวหน้า กอง สอบไล่วิชา

ข้า หลวง ตรวจ การ ประจำ ภาค

ปลัด กรม กอง บัญชา การ

ปลัด กรม กรม สามัญศึกษา

ปลัด กรม กรม วิสามัญศึกษา

ปลัด กรม กอง สารบรรณ

ผู้ช่วย หัวหน้า กอง สอบไล่วิชา

ธรรม การ มณฑล และ ผู้แทน

พนักงาน ตรวจ การ

ธรรม การ จังหวัด ใน กรุง เทพ ฯ

อาจารย์ โลหิตยา

อาจารย์ พุทธศาสนศร

ข้อ ความ ที่ได้ ปฎักษา หา รือ ตก ลง ใน ที่ ประชุม คือ .

๑. การ บก พร้อง และ คำ แนะนำ ใน การ สอบไล่

การ สอบไล่ หัว เมือง ซึ่ง กระทรวง ธรรม การ เป็น ผู้ ออก ข้อ สอบ และ ส่ง ไป ให้ มณฑล เป็น ผู้ จัด การ สอบ ตาม ที่ ได้ สั่ง เกตุ รู สัก ว่า บาง มณฑล ทำ การ บก พร้อง มาก ทั้ง ส่วน ที่ เกี่ยว แก้ว วิชาการ และ ระเบียบ มี ตัวอย่าง ที่ จะ ชี้แจง ให้ ทราบ คือ .

(๑) การ เก็บ ข้อ สอบ ไม่ เก็บ ใน ที่ ที่ มี นคน และ มัก เก็บ ข้อ สอบ ก่อน ถึง กำหนด สอบ คือ ไป ต้อง ระวัง ให้ มาก มิฉะนั้น ผู้ เป็น หัวหน้า รับ ผิด ชอบ ใน การ งาน มี ธรรม การ มณฑล เป็น ต้น จะ ต้อง คำ หนี .

(๒) ใน เวลา สอบไล่ การ ควบคุม ชื่อน แอ ถึง เป็น โอกาส ให้ นัก เขียน คัด ลอก จาก กัน ได้ การ ที่ เป็น เช่น นี้ แม้ จะ ไม่ ได้ เจตนา

ก็จะเว้นให้เข้าใจว่า อาจ เป็นการ เอาใจ ช่วย นักเรียนให้ทบทวนหรือบกพร่อง
 ในหน้าที่เสียทีเดียวไม่ได้ จึงขอกำชับ อย่างเด็ดขาดว่า ต้องพยายาม
 ให้เป็นการ เรียบร้อย ถูกต้อง ตามระเบียบ ถ้า ปรากฏว่า ยัง คง มี เช่น
 ที่กล่าว มา แล้ว นั้น อีก ผู้เป็น หัวหน้า รับผิด ชอบใน การ งาน มีกรรมการ
 มณฑล เป็น ต้น จะ ต้อง ดำเนิน .

(๓) การ สอบไล่ วิชา ครู การ สอบ วิชา ครู แบ่ง เป็น ๒ พแนก
 คือ เขียนตอบ กับ การ งาน จะ อธิบาย แต่พแนก สอบ การ งาน พแนก
 สอบ การ งานให้คะแนน ๑๐๐ คะแนน แบ่งให้สำหรับ การ ที่ ทำ มา แล้ว
 ๕๐ คะแนน กรรมการ มณฑล เป็น ผู้ตรวจ ดู การ งาน แล้วให้ คะแนน อีก
 ๕๐ คะแนน ให้สำหรับ การ สอบ ซึ่งให้ทำ ให้ดู ใน เวลา สอบไล่ คือให้สอบ
 สามบทเรียน ในสามบทนี้ บทหนึ่งให้นักเรียนเลือก วิชา และ ชั้นเอง บท
 หนึ่ง ผู้สอบไล่ บอกให้แต่ชื่อ วิชา กับ ชั้น แล้วให้ผู้ที่จะ สอบ กำหนด สูง ต่ำ
 หรือ เรื่อง เอาเอง อีกบทหนึ่ง ผู้สอบไล่ กำหนด วิชา และ ชั้น ให้ที่เดียว ผู้ที่
 จะ สอบ ต้อง ทำ โน้ต บท เรียน นั้น ๆ มา ด้วย คิด คะแนน เต็ม ให้ค่าทำ โน้ต
 เสีย ๑๐ คะแนน เหลือ นั้น สำหรับ การ สอบ ผู้สอบ จะ เลือก ให้ สอบ บทใด
 บทหนึ่ง หรือ ทุก บท ก็ได้ ถ้าให้ สอบ มากกว่า บทหนึ่ง คะแนน เต็ม ๕๐
 นั้น ก็ต้อง แบ่ง ออก เป็น ส่วน ๆ คิด ให้ตาม บท ยาก ง่าย การ ให้ คะแนน
 การ สอบ ควร เชิญ ครู ประกาศ นียบัตร ที่ มี ความ สามารถ มา เป็น กรรมการ

๓ คน แล้วให้ต่าง คนต่าง ให้คะแนน ไม่ให้รู้กัน แล้วเอา คะแนน
ของ กรรมการ ทั้ง ๓ รวมกัน เอา ๓ ทหาร ได้ สัก เท่าใด เป็น คะแนน ที่
ผู้ นั้น ควร ได้.

(๔) การ สอบ วิชา อาชีพ การ สอบ วิชา อาชีพ ทั้ง ที่ ได้ มี คำ
ชี้แจง ให้ทราบ แล้ว แต่ยัง ไม่ ใคร เข้าใจ และ ทำ การ บอก ฟร่ อง อยู่ ขอ แนะนำ
นำ ว่า ควร จะ สอบ ให้ ได้ ความ จริง อย่า สอบ เพื่อ ช่วย ให้ ได้ ได้ ประกาศ
นียบัตร เท่า นั้น .

คำชี้แจง การ สอบไล่ วิชา อาชีพ ประโยค ประถม บริบูรณ์

๑. นักเรียน ที่ จะ เข้า สอบไล่ .

ก. นักเรียน ที่ สอบไล่ ได้ ขึ้น ประถม ปี ที่ ๓ แล้ว .

ข. นักเรียน ที่ กำลัง เรียน ขึ้น ประถม ปี ที่ ๓ ถ้า สอบ ได้ ขึ้น
ประถม ปี ที่ ๓ และ สอบ วิชา อาชีพ ได้ ก็ ให้ เป็น ได้ ประโยค ประถม
บริบูรณ์ ถ้า สอบ ประถม ปี ที่ ๓ ตก แต่ สอบ วิชา อาชีพ ได้ ควร มี
ทะเบียน จด ไว้ ต่าง หาก . เมื่อ ได้ ประถม ปี ที่ ๓ เมื่อใด จึง ราย
งาน ขอ ประกาศ นียบัตร ประโยค ประถม บริบูรณ์ ให้ ยื่น รายงาน การ สอบ
วิชา อาชีพ เติม ด้วย .

๒. กรรม การ สอบไล่ .

กรรม การ มณฑล จะ สอบโดย ลำพัง หรือ จะ มอบให้กรรม การ จังหวัด หรือ ผู้ที่ สามารถใน วิชา นั้น สอบ ก็ได้ แต่ผู้สอบ ต้อง รายงาน ผล ของ การ สอบ เที่ยง ตัว นัก เรียน ด้วย ความ วินิจฉัยว่า ผู้ใดควร ได้หรือ ตก มา ยัง กรรม ศึกษาธิการ .

๓. วิชา ที่ สอบ ให้ อนุโลมตามหัวข้อในหลักสูตร วิชาพิเศษสำหรับลูกเสือ .

เช่น การ ทำ ส่วน ก็ ต้องให้ รู้จัก ปลุก พรณไม้ ทุกอย่าง นอก จาก จำพวก เข้า ไม่ใช่ แต่ว่า ปลุกกล้วย ฝรั่ง อย่างเดียวแล้วเป็นพอ .

๔. วิธี สอบ พูด อย่างทั่ว ไป .

ก. ถามให้ตอบปากเปล่า หรือ ให้เขียนตอบ (๑) ให้ ตั้ง คำถาม ที่ เห็นว่า นัก เรียน จำ เป็น ต้องรู้ ใน ประเภท วิชา ที่ เขา เรียน มา แล้ว จาก คำว่า .

(๒) ให้ถาม ความคิด ตาม เหตุผล ที่ เกี่ยว ด้วยการฝึมือ ที่ ทำ ใน วิชา นั้น ๆ

มุ่งหมาย จะ ให้ มีความ พินิจ พิจารณา ใน สิ่ง ที่ ทำ และ ทำ โดยรู้ เหตุผล ว่า ทำ ไม่ จึง ต้อง ทำ อย่าง นั้น สำหรับ ให้ มีความ คิด กว้าง ขวาง พลิก แผลง ได้ เช่น สาน กระบุง ทำไม่ จึง ต้อง ผูก ขอบ และมี ไม้ ขนาบ กัน เป็น คั่น .

ข. ให้ ทำ การ ตาม ประเภท วิชา ที่ ขอ เข้า สอบไล่ จน เป็น ที่ พอใจ ก่อน ที่ จะ ให้ นัก เรียน ทำ สิ่งใด ที่ เห็นว่า จะ บอก เล่า ด้วย ปาก หรือ เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ได้ ความแล้ว ควร ให้ ผู้ ชำนาญ ใน วิชา นั้น ๆ คิด ทำ

ตัวอย่างที่ไม่เปลืองเวลามากนัก แล้วให้นักเรียนทำตามตัวอย่างนั้น เพื่อนักเรียนจะได้ทำด้วยความสังเกต และรู้จักกะเวลาทำการด้วย.

การสอบไล่ทำนา ย่อมจะสอบงวดเดียวเสร็จไม่ได้ จะต้องสอบเป็นตอนๆ ตามฤดู เช่น ไร่ และ หว่าน ก็สอบในฤดูไร่และหว่าน เกียวก็สอบในฤดูเกี่ยว กับควรให้ผู้ปกครองนักเรียนแสดงสิ่งต่างๆ ที่นักเรียนได้กระทำไปแล้ว นอกจากเวลาสอบไล่ เช่น นักเรียนได้ช่วยผู้ปกครองทำอะไรบ้าง ที่ทำของตนเองสำเร็จได้กว้างยาว กี่ไร่กี่งาน กับให้นักเรียนมีความรู้ตลอดจนถึงการใช้เครื่องมือ และเลี้ยงโคกระบืออันเป็นสิ่งสำคัญของการทำนา และยังรู้ถึงการซื้อขายเข้าอย่างไรด้วยก็ยิ่งดี.

การสอบไล่ทำสวน ควรปฏิบัติเช่นเดียวกับทำนาจะทำนา จะฝึกกันก็โดยที่ผู้ปกครองจะต้องแสดงการงานที่นักเรียนได้กระทำไปในเวลาที่ล่วงแล้ว เช่น ได้จัดการขายหญ้า ตัดกาฝาก รักร้าทอง ร่องพรวนดิน ปลุกต้นไม้ใหญ่ๆ ที่มีผลไม้ขายได้ หรือรู้จักปลุกต้นไม้ล้มลุกไว้เป็นลำไฟ ในเวลาที่กำลังเลี้ยงดูต้นไม้ใหญ่อยู่ รู้จักพืชพันธุ์ของไม้บางชนิดที่มีในตำรา รู้จักการซื้อขายตามท้องตลาด.

การสอบการฝีมือ ถ้าไม่สามารถจะทำตัวอย่างให้ได้ เพราะเปลืองเวลามากเกินไป ให้ทำเป็นส่วนๆ ก็ได้ เช่น สานให้ดูพอเห็นฝีมือ ผูกขอบด้วยวิธีต่างๆ ให้เห็นฝีมือ สุดแต่ผู้สอบจะเห็นสมควรก็ได้.

ค. ให้นักเรียนนำของที่ทำด้วยฝีมือตนเอง ในระหว่างที่เรียนมาแล้ว อย่าง มาก ปี่หนึ่ง ตรวจสอบจำนวนของ ว่าสมควร แก่เวลาหรือไม่ และ ฝีมือ เป็น อย่างไร .

๕. การตัดสิน.

ต้อง นึก ว่า นักเรียน ชั้น นี้ เป็น เด็ก ความรู้ ชั้น นี้ ก็ เพิ่ม ความรู้ เบื้อง ต้น สำหรับ ให้ เป็น นิสัย บัง จัย ที่ จะ ประกอบ การ อาชีพ หรือ เป็น ลำ ใฝ่ ต่อ ไป ข้าง หน้า หมายความว่า ให้ รู้ วิธี ทำ และ ทำ ก็ ได้ แต่ ยัง ไม่ ขำ นานู หรือ ประณีต นัก ก็ เป็น อัน นับ ว่า ใช้ ได้ .

๖. เกณฑ์ ให้ คะแนน อย่าง ทั่ว ไป.

๘๐ ถึง ๑๐๐ ดีมาก .

๖๖ ถึง ๗๕ ดี .

๕๐ ถึง ๖๕ พอใช้ .

๓๐ ถึง ๔๙ เลว .

๐ ถึง ๒๙ เลว มาก .

การให้คะแนนข้างบนนี้ ให้แบ่งข้อถามเป็น ๔ ประเภท คือ .

ก. ให้คะแนนของที่นักเรียนทำไว้แล้ว .

ข. ให้คะแนนของที่นักเรียนทำให้ดูในเวลา ที่ ผู้สอบ ให้ ทำ .

ค. ตอบ คำ ถาม ตาม คำ รา (ด้วย ปาก หรือ เขียน ก็ได้) .

ง. ตอบ คำ ถาม พิเศษ ซึ่ง เกี่ยว แก่ วิชา ที่ สอบ ซึ่ง ผู้สอบ ได้ ตั้ง ปัญหา ถ้า หาก ไม่ มี คำ ถาม พิเศษ ข้อ นี้ ก็ ตัด ได้ .

บางวิชาที่จะไม่ได้สอบตามนี้ ก็ให้วินิจฉัยเอาเอง เช่น ตามตามคำร่า การที่เด็กทำนั้นยังไม่มีคำร่า ก็ต้องงต หรือบาง อย่าง ดู การที่ ทำนั้นโดยไม่มี ข้อสงสัยว่า เด็กนั้น ทุจริต ของนั้น เด็กทำจริงมีผู้ที่ เป็น หลัก ถาน รับ รอง เป็น อัน เชื่อ ถือ ได้ ซึ่ง หาก จะ ให้ลอง ทำอีก เป็นการ เสียเวลา ก็ให้้งตได้.

จะ สอบใน ข้อใด ๆ ก็ดี ถ้า เด็กได้คะแนน เพียง ชัด พอ ใช้ ขึ้น ไป นับ ว่า เป็น ได้.

วิธี สอบไล่ วิชา จัก สาน โดย คณะ

๑. การ สอบ.

ก. นักเรียน ต้อง นำ สิ่ง ของ ที่ ทำ ขึ้น แล้ว สำ เร็จ เป็น ขึ้น ด้วยตนเอง มีผู้รับรอง เพื่อ แสดง ว่า นักเรียนผู้นั้น ได้ ทำ โดย ตน เอง ประเภท หนึ่ง

ข. นักเรียน ต้อง ทำ สิ่ง หนึ่ง สิ่ง ใด ตาม ข้อ สอบไล่ ต่อ หน้า กรรมการ เพื่อ กรรมการ เป็น ที่ แน่ใจ ว่า นักเรียน ทำ ได้ จริง ประเภท หนึ่ง

ค. กรรมการ สอบไล่ จะมี คำ ถาม ให้ นักเรียน ตอบ ใน ข้อ ความ ซึ่ง เป็น ความ รู้ เบ็ดเตล็ด เนื่อง ใน วิชา จัก สาน ประมาณ ๕ ข้อ.

๒. การให้คะแนน.

ใน ข้อ ก. และ ข้อ ข. ให้คะแนน ข้อ ละ ๔๕ คะแนน จำแนก ออก ดัง ต่อ ไปนี้.

๑. การ จัก ดอก เหลา ดอก และ หวาย
ให้คะแนนเต็ม ๑๕ คะแนน.

๒. การ ขึ้น รูป รู้จัก วิธี รู้จัก งาม
และรู้จัก กำลัง ให้คะแนนเต็ม ๑๕ คะแนน.

๓. การ ลาน จัด เส้น ดอก ให้คะแนน
เต็ม ๑๕ คะแนน.

ในข้อ ค. ให้คะแนน ๑๐ คะแนน คือ
คำถาม ละ ๒ คะแนน รวม คะแนน ทั้ง ๓ ข้อ
เป็น ๑๐๐ คะแนน ด้วยกัน.

๓. การ ตัด ลิน

กรรมการ จะ ถือ คะแนน รวม คือ ถ้า นักเขียน
คนใดได้.

(ก) ๘๐% ถึง ๑๐๐% นับว่า ได้ อย่าง ดี มาก.

(ข) ๖๖% ถึง ๗๙% นับว่า ได้ อย่าง ดี.

(ค) ๕๐% ถึง ๖๕% นับว่า ได้ อย่าง พอ ใช้.

(ง) ๓๐% ถึง ๔๙% นับว่า ตก อย่าง เลว.

(จ) ๐% ถึง ๒๙% นับว่า ตก อย่าง เลว มาก.

วิธี สอบ การ ทำสวน หรือ ทำนาโดยคณะ

๑. การ สอบ.

๑. คำถาม หลักวิชา
๒. การ ที่ ทำ มา แล้ว
๓. ให้ทำให้ดู มี คำ ถาม ปาก เปล่า ประกอบ.

๒. การให้คะแนน.

๑. คำถามใน หลักวิชา ให้คะแนน ๕๐
๒. การ ที่ ทำ มา แล้ว ให้คะแนน ๒๕
๓. ให้ทำให้ดู กับ คำถาม ประกอบ ให้คะแนน ๒๕

๓. การ คัด ลิน ทำนอง เดียว กัน กับ วิชา จักสาน.

กรรมการ สอบไล่ ควร จะมี อย่าง น้อย ๓ คน คือ กรรมการมณฑล หรือ กรรมการ จังหวัด หรือ ครูใหญ่ คน ๑ กับ เชิญ ผู้ที่ สามารถ ใน วิชา นั้น อีก ๒ คน การให้คะแนนให้ต่าง คน ต่าง ให้ ไม่ ให้ รู้ กัน แล้ว จึง เอา คะแนน กรรมการ ทั้ง หมัด มารวม กัน ถ้า กรรมการ ๓ คน ก็ เอา ๓ หาร ได้ ลัก เท่าใด เป็น คะแนน ที่ นักเรียน ผู้ นั้น ควร ได้.

(๕) การให้คะแนนสำหรับวิชาลูกเสือยังบกพร่องและคลาดเคลื่อน คือ เป็น ลูก เลื่อ เอกให้คะแนน เต็ม ที่ เดียว หา ได้ ให้คะแนน ตามใบ สอบ ประจำ ตัว ที่ สอบ ได้ ดี หรือ เลว นั้น ไม่ ให้ เป็น อัน เข้าใจ ว่า ต้อง ให้ ตาม ที่ สอบ ได้ ดี หรือ เลว.

อนึ่ง การให้คะแนนลูก เลื่อนลงในแบบ ต. ๒ ก. บาง มณฑลไม่ได้
ให้ตาม อัตรา คะแนน เช่น คะแนน ตั้งไว้ ๖๐ ลงเป็น ๓๒ ตามวิธีหัก
คะแนน ดังนี้ เพราะฉะนั้นต่อไปให้ทำให้ถูกต้อง .

(๖) วิทยาศาสตร์ สำหรับ ประโยค ครุ มุส บาง มณฑล สอบ
ทั้ง ๒ อย่าง คือ สรีระศาสตร์ และ ศุขวิทยา กับ พืชออกราฟี แต่ตาม หลัก
สูตรให้เลือก สอบ แต่ อย่างใด อย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น จะ สอบ สรีระศาสตร์
และ ศุขวิทยา หรือ พืชออกราฟีก็ได้ ไม่ต้อง สอบ ทั้ง ๒ อย่าง.

(๗) ภาษา อังกฤษ แล พิศณคดี ยี่ออ เมตร สำหรับ ประโยค
ครุ มุส ตาม หลักสูตรให้เลือก สอบ แต่ อย่างใด อย่างหนึ่ง แต่ จะ สอบ
ทั้ง ๒ อย่าง ก็ได้.

(๘) ตาม ระเบียบ สอบไล่ให้ส่ง คะแนน สมุด รายงาน ประจำตัว
นักเรียน แต่บาง มณฑล ส่งสมุด รายงาน มาทีเดียว ไม่ส่ง คะแนน
ต่อไปไม่ต้องส่งสมุด รายงาน ให้ส่ง คะแนน มาเท่านั้น.

(๙) การ กรอกวิชาลงในแบบ ต. ๒ ก. ไม่เป็นไปตาม
ระเบียบ การ สอบไล่ คง เป็น ด้วยไม่เอาใจใส่ ใน หลัก สูตร และ ระเบียบ
การ สอบไล่ ซึ่งกำหนด วิชาไว้เป็น หมวด หมู่โดยลำดับ อย่างไร คือ
ไปต้องทำให้ถูกต้อง.

(๑๐) การส่ง แบบ ต. ๒ ก. สำหรับ วิชา หาเลี้ยงชีพ (ประโยค
ประถม บริบูรณ์) ไปยัง กระทรวง ธรรมการ เพื่อยื่นขอ ประกาศนียบัตร ให้

กรอกข้อ ความ และ คะแนน ลงในแบบ ต. ๒ ก. ให้ชัดเจน ให้ส่งค่า
 ชี้แจงวิธีสอบวิชานั้น ๆ พร้อมทั้งความเห็น และ หลักฐาน ของ กรรมการ
 ผู้สอบไป ด้วย เพื่อเจ้าหน้าที่ทาง กรุง เทพ ฯ จะได้พิจารณาได้ถี่ถ้วน.

๒. การ ส่ง นักเรียน มา เรียน กรุง เทพ ฯ

นักเรียน ที่ มณฑล จะ ส่ง มา เรียน วิชา ครู ประถม ครู มัธยม ครู
 กลักรม และ ครู ผู้หญิง ต้อง เลือกให้ถูก ต้อง ตาม ระเบียบ และ ต้อง เป็น
 ผู้ที่ มี หลัก ฐาน พ้น เพ อยู่ใน มณฑล ซึ่ง เป็น ที่ แน่ นอน ว่า จะ กลับ มา รับ
 ราชการในมณฑลได้ ถ้า คนใด บกพร่องไป จาก ระเบียบ อย่างไร ซึ่ง
 ต้อง ขอ อนุญาต พิเศษ ให้ขอ อนุญาต พิเศษ มา ยัง กระทรวง ธรรมการ
 ก่อน ชี้แจง เหตุ ที่ บกพร่อง นั้น มา ด้วย. เมื่อ กระทรวง ธรรมการ อนุญาต
 แล้ว จึง ส่ง ตัว มา ได้.

อนึ่ง ต้อง มี ใบ สัมคัใบรับรองตามแบบของกระทรวงธรรมการ และ
 ส่ง ไป พร้อม กับ ตัว นักเรียน ที่ เดียว บุคคล ชนิดใด ซึ่ง ควร เป็น ผู้รับ รอง
 ขอ มอบให้ มณฑล เป็น ผู้พิจารณา แต่ ขอ แนะนำ ไว้ว่า พระและ เณร ไม่
 ควรให้ ท่าน มา เกี่ยว ข้อง เป็น ผู้รับ รอง เพราะ เมื่อ มี เหตุ ที่ จะ ต้อง จัด
 กับ ท่าน จะ เป็น การ ลำบาก.

๓. การ ขอ ครุ จาก กรุง เทพ ฯ

ครุ ที่ มณฑล จะ ขอ ให้ กระจ กระจ กระจ กระจ จาก กรุง เทพ ฯ นั้น กระจ กระจ กระจ กระจ มี พอ จะ เลือ ก ส่ง ให้ ได้ ก็ แต่ ครุ สามัญ ส่วน ครุ ผู้ หนึ่ง ก็ ที่ ครุ พิเศษ ก็ ที่ กระจ กระจ กระจ กระจ ไม่มี เพราะ ฉนั้น เมื่อ ต้อง กระจ ก็ ควร เลือ ก หา เอง บ้าง เมื่อ ได้ ตัว แล้ว กระจ กระจ กระจ กระจ จะ อุดหนุน ใน เรื่อง เงิน เดือน ตาม สมควร แก่ คุณวุฒิ และ ตำแหน่ง เงิน เดือน ที่ พอ มี ให้ ได้.

๔. การ ส่ง ของ ใน การ แส กระจ ศิลป หัตถ กรรม

(๑) ของ ที่ ส่ง มา แส กระจ ให้ ทำ บานูชี ๓ ฉบับ ตาม แบบ บานูชี ที่ ได้ ส่ง ให้ แล้ว กระจ กระจ กระจ กระจ ฉบับ ๑ ส่ง มา กรุง เทพ ฯ พร้อม กับ ของ ๒ ฉบับ. กระจ กระจ ที่ เขียน ลง ใน บานูชี ไม่ ต้อง เว้น บรรทัด เพื่อ ให้ เปลือ ง บานูชี แค่น้อย.

(๒) ของ ที่ ส่ง มา แส กระจ ควร พยายาม ทำ ตาม คำ แนะนำ ของ กรรม กระจ ที่ ได้ กระจ กระจ ไว้ ใน รายงาน ถ้า ส่ง ลัย อย่างไร ให้ ตาม มา ยัง กรรม วิสามานู กระจ กระจ และ ควร พยายาม หา ของ ที่ เป น สิ้น ค้า ของ มณฑล หรือ พยายาม ใช้ วัตถุ ที่ มี อยู่ ใน มณฑล ดิ ก ประดิษฐ์ ทำ ให้ เป น สิ้น ค้า ขึ้น เช่น ภาชนะ ต่าง ๆ การ ทำ ของ อย่า ทำ เพียง สำหรับ อด เล่น ชั่ว คราว อะไร ที่ เป น กรรม กระจ แนะนำ ว่า ที่ ใช้ ได้ ควร จัด การ ทำ ให้ เป น ลำ เป น สิ้น ขึ้น.

๕. ห้องตัว อย่าง สินค้า

กรมศึกษาธิการได้จัดให้มีห้องตัว อย่างสินค้าขึ้นที่ กรุงเทพฯ ฯ เพื่อบำรุงสินค้าของพลเมืองและของนักเรียนทั่วไป คือ ใครทำสินค้าอย่างไรขึ้นต้องการจะให้มันผู้รู้และสั่งซื้อก็สั่งตัว อย่างสินค้านั้น ๆ มาให้ห้องตัว อย่างสินค้า ช่วยเป็นนายหน้าประกาศให้ เพราะฉะนั้นขอให้กรรมการ มณฑล ประกาศ ความประสงค์นี้ ให้พลเมือง นักเรียน และโรงเรียนทราบ เมื่อผู้ใด มีความประสงค์ที่จะ ประกาศสินค้าของตน ให้กรรมการ มณฑล ช่วย เป็นธุระให้ผู้นั้นติดต่อกับห้องตัว อย่างสินค้า เมื่อห้องตัว อย่างสินค้า ต้องการสิ่งใดจะได้ส่งไป.

ความประสงค์ในการจัดให้มีห้องตัว อย่างสินค้านี้ ก็เพื่อจะอุดหนุนให้สินค้าที่ทำขึ้นได้ในท้องที่ต่าง ๆ แต่ยังไม่มีความจำหน่ายหรือยังไม่แพร่หลายได้จำหน่ายได้แพร่หลาย กับเป็นทางช่วยให้ทำสินค้านั้น ๆ อยู่เป็นนิจ ไม่ใช่ทำขึ้นฉะเพาะจะฮวดคราวเดียวแล้วเลิกที่ใดทำอะไรได้ก็ให้ทำสิ่งนั้นเป็นสินค้าได้จริง ๆ นอกจากห้องตัว อย่างสินค้าที่ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ ฯ แห่งเดียว ควรจะคิดจัดห้องย่อย ๆ ขึ้นตามที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนก็ควรรับสินค้าที่นักเรียนหรือพวกพ้องนักเรียนทำได้ ซึ่งยังไม่มีทางจำหน่ายเองให้แพร่หลายมารวมไว้ในโรงเรียน ถ้าโรงเรียนพอมีทุนจะรับซื้อก็ซื้อไว้ขายเอากำไรต่อไป

แต่ถ้าไร นั้น อย่าให้มากมาย คิด พอ ค่า บั้ย การ เท่านั้น ที่โรงเรียนประจำ
อำเภอ โรงเรียน ประจำ จังหวัด หรือโรงเรียน ประจำ มณฑล ถ้าพอ จัด
ได้ ก็ คิด รวบรวม ตั้ง ขึ้น เป็น ลำดับ ห้อง ตัวอย่าง สิ้น คำ เหล่า นี้ ควร ส่ง
บาญชี สิ้น คำ ให้กัน และ กัน เพื่อ ว่า ที่ใด ขาด สิ้น คำ อย่างไร จะได้ เรียก
จาก ที่มี ใน มณฑล เดียว กัน ควร รู้ กัน ตลอด ถ้าต่าง มณฑล ห้อง
ตัวอย่าง สิ้น คำ กรุง เทพ ฯ จะเป็น คน กลาง ให้ ตาม ที่ ว่า นี้ ถ้าใคร จัด ได้
อย่างไร ขอให้ ส่ง รายงาน ให้ กรม วิสามัญ ศึกษา ทราบ.

๒. แบบ เรียน

แบบ เรียน เร็ว เล่ม หนึ่ง ซึ่งเป็น แบบ เรียน ชั้น ต้น สำหรับ เด็ก ทั่วไป
แต่ ก่อน เมื่อ ใช้ แต่ กรุง เทพ ฯ และ บาง มณฑล ยัง ไม่ ทั่ว ไป ก็ เหมาะ สั
มา บัด นี้ ได้ ใช้ ทั่ว ไป ทั้ง ประเทศ แล้ว ปรากฏ ว่า ไม่ เหมาะ สำหรับ เป็น
แบบ ทั่วไป เพราะ มี คำ พุท ที่ เรียก สิ่ง ของ ต่าง ๆ บาง อย่าง หรือ คำ
กริยา ยัง ไม่ ตรง กัน ทั้ง ประเทศ บาง คำ ชาว กรุง เทพ ฯ ใช้ อย่าง หนึ่ง
ชาว จังหวัด อื่น เรียก อย่าง หนึ่ง เมื่อ ไป ใช้ สอน นักเรียน ใน ที่ ซึ่ง ใช้ ไม่
ตรง กัน เลย ไม่ เข้าใจ ว่า อะไร ไม่ได้ ประโยชน์ จาก การ ที่ เรียน เดิม ที่
ตาม ที่ ควร จะ เป็น ได้ ประการ หนึ่ง อีก ประการ หนึ่ง แบบ เรียน เร็ว เล่ม
หนึ่ง ขนาด เล่ม ยัง หนา มาก ไป เด็ก ซื่อ ไป อ่าน ยัง ไม่ ตัน จบ ก็ ขาด
ต้อง ซื่อ ใหม่ เป็น การ เปลือง มาก ควร จะ แบ่ง ออก เป็น ๒ ตอน และ ใน
ตอน ต้น ควร รวม คำ ที่ ใช้ ตรง กัน ทั้ง ประเทศ คัด คำ ที่ ใช้ เฉพาะ เป็น

แห่ง ๆ ไปไว้ในตอนหลัง เพราะฉะนั้นให้กรรมการ มณฑลไป ตรวจ คำ
ในแบบเรียนเร็วเล่มหนึ่งดูว่า คำใด ที่ใช้ตรงกับ มณฑล ของตน และ
คำใดใช้ต่าง กันอย่างไร แล้ว รวบรวม ส่ง มายัง กรม ศึกษาธิการ เพื่อให้
กรม ราชบัณฑิต จัด การ แก้ไข แบบเรียนเร็วเล่มหนึ่ง ขึ้นใหม่.

๗. การ จำหน่าย หนังสือ แบบเรียน

ตามที่บาง มณฑล ได้ รับ หนังสือ แบบเรียน ไป จำหน่าย ตาม ราคา
หน้า ปก เพื่ออุดหนุนให้มี แบบเรียนแพร่หลายนั้น ปรากฏว่าได้ ประโยชน์
มาก แต่บาง มณฑล ทางไกลกันดาร ได้ค่า แถม ไม่พอเป็นค่าส่ง ถ้า
คงขายตาม ราคาใน หน้า ปก ขาด คน มณฑล เช่นนี้ อนุญาตให้ขาย ราคา
เพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้พอ เป็นค่าส่ง แต่อย่าให้ถึง มีกำไร อย่าง รวั้น ที่เขา
รับไป จำหน่าย เพราะ ความ ประสงค์ต้อง การให้มี แบบเรียนแพร่ หลาย
มากกว่า หากำไรในทางนี้ เมื่อตกลงเพิ่ม ราคา หนังสือ อะไร เท่าไร
ให้บอก มาให้กรม ราช บัณฑิต ทราบไว้ด้วย.

อนึ่งจำนวนเงินที่ โรงพิมพ์ให้ เชื่อ ได้มณฑลละ ๕๐๐ บาทนั้น
ปรากฏว่าได้หนังสือไม่ใคร่พอ ยิ่งมณฑลไกลกันดารกว่า จะได้ส่งไป
แต่ละคราว กินเวลา มาก ก็ยังติดขัดมาก ถ้ามณฑลใด ปรากฏว่ามี
เหตุติดขัดเช่นนี้ และต้องการให้ ได้เชื่อมากขึ้น ก็ให้มณฑลมีใบ
บอกชี้แจง มายัง กระทรวง ธรรมการ เพื่อ จะได้ พุดจาตกลง กับ โรงพิมพ์
เป็นราย ๆ ไป.

๘. ห้อง อ่าน หนังสือ สำหรับ ประชาชน

ห้อง อ่าน หนังสือ สำหรับ ประชาชน ตาม มณฑล ที่ ปรากฏ ว่า ได้ จัด บ้าง แล้ว คือ มณฑล นคร ศรี ธรรมราช กับ มณฑล นครราชสีมา นอก นั้น ยัง ไม่ ปรากฏ ว่า มี มณฑล ไต อีก ขอ ให้ เอาใจ ใส่ คิด จัด ให้ มี ขึ้น อย่าง น้อย มณฑล ละ แห่ง หนึ่ง ก่อน ก็ พอ แล้ว การ จัด อย่างไร มี ปรากฏ ใน รายงาน ประชุม อุปราช และ สมุหเทศาภิบาล พแนก กระทรวง ธรรมการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ แล้ว สถานที่ ที่ ควร จะ จัด นอกจาก อาศรัย โรงเรียน เข้าใจ ว่า ตาม ที่ ว่า การ อาเภอ ก็ เหมาะ เพราะ เป็น ที่ ราษฎร ไป มา อยู่ เสมอ.

๙. การ ทำ บาญชี พกษชาติ และ แร่ ใน ประเทศ สยาม

บ้าน เมือง ที่ จะ เจริญ ได้ ก็ ต้อง อาศรัย สิ่ง ที่ เกิด ใน พื้น เมือง ซึ่ง พล เมือง นำ มา คิด ใช้ ให้ เป็น ประโยชน์ ใน การ ค้า ขาย สิ่ง ที่ เกิด ใน พื้น เมือง ก็ ได้ แก่ พกษชาติ และ แร่ ต่าง ๆ แต่ ใน เมือง เรายัง ไม่ ได้ คิด รวบรวม เข้า ไว้ ให้ ผู้ ที่ พยายาม คิด จะ ใช้ ให้ เป็น ประโยชน์ ได้ ความ สดวก แต่ การ ที่ จะ ทำ เช่น นี้ เป็น การ ไหญ่ ถ้า จะ ทำ ให้ สำเร็จ โดย เร็ว จะ ต้อง หา ผู้ ที่ ชำนาญ มา หลาย คน และ จะ ต้อง ใช้ จ่าย เงิน ทอง มาก จึง จำต้อง ค่อย ทำ ค่อย ไป ใช้ คน ที่ เรา มี อยู่ และ ใช้ เงิน เท่า ที่ พอ จะมี ให้ ใน การ นี้ แต่ ข้อ สำคัญ อยู่ ที่ ได้ ตั้ง ต้น เลี้ยว แล้ว ใช้ ความ พยายาม ต่อ ไป ก็ คง ถึง ซึ่ง ผล สำเร็จ ได้ วัน หนึ่ง ใน ของ ๒ อย่าง นี้ พกษชาติ คง จะ ค้นคว้า มา รวบรวม

ได้ง่ายกว่าแร่ ด้วยเป็น ของที่เรา อาจ เหน ด้วย คาไต้ โดยมาก ส่วน
แร่ นั้น ที่ เรา ได้ พบ แล้ว แม้ มี อยู่ มาก ก็ จริง แต่ ที่ เรา ยัง ไม่ พบ
ก็ ยังมี อีก มาก เหมือน กัน เพราะ ฉนั้น นอกจาก ที่ เรา จะ เก็บ เอา แต่ ที่ มี
ที่ พบ แล้ว ก็ จำ เป็น ต้อง พยายาม ค้น ต่อ ไป วิธี ที่ จะ ดำเนิน การ นั้น
ดังต่อไปนี้.

พฤษชาติ

ได้ แก่ พรรณไม้ ทั้ง ปวง ทั้ง ใน น้ำ บนบก ตั้งแต่ เล็ก ที่ สุด ถึง
ใหญ่ ที่ สุด สุด แต่ เป็น พฤษชาติ แล้ว เป็น ต้อง การ ทั้ง นั้น วิธี ที่ จะ เริ่ม
จัดการ ก็ คือ ทำ บัญชี เป็น จำนวน ๑ ไป ให้ ปรากฏ ชื่อ ที่ เรียก กัน
ในท้องที่ กับ ชื่อ ที่ เรียก กัน ใน กรุง เทพ ๑ อย่าง ไหน ที่ ไม่ รู้จัก ชื่อ
ซึ่ง เข้าใจ กัน ใน กรุง เทพ ๑ ก็ ให้ เด็ด ดอก และ ใบ หรือ ถ้า เป็น ต้น เล็ก ๑
หรือ ต้น ใหญ่ ๑ ก็ เอา ทั้ง ต้น ลอด ไว้ ใน สมุด ให้ แห้ง แล้ว ส่ง มา พร้อม กับ
บัญชี ใน บัญชี ที่ ส่ง มา ให้ มี หมาย เหตุ ว่า อย่าง ไหน มี มาก หรือ น้อย
เป็น ของ ที่ เกิด ใน พื้น เมือง นั้น เอง หรือนำ มา จาก ที่ อื่น ๑ เมื่อ ได้ ส่ง
บัญชี มา ถึง กรุง เทพ ๑ แล้ว เจ้า หน้า ที่ จะ ได้ รวบรวม อีก ขึ้น หนึ่ง
และ สอบ สอน ดู ว่า อย่าง ไหน มี ชื่อ แล้ว ตาม ตำรา พฤษศาสตร์ เป็น ภาษา ละ
ติน ซึ่ง เขา นิยม ใช้ กัน เป็น กลาง สำหรับ วิชา นี้ ทั่วโลก อย่าง ไหน ที่ ไม่
รู้จัก หรือ สงสัย ก็ จำ เป็น จะ ต้อง ทราบ รายละเอียด มาก ขึ้น เมื่อ ต้อง

การ รายละเอียด สิ่งใด แล้ว จะได้ขอให้ทำ ดัง คำชี้แจง ต่อไปนี้ ซึ่งมี คำอธิบาย ประกอบ อยู่แล้ว และมี เครื่องใช้ จำหน่าย ให้ การ ส่งขาย ขึ้น ต้น ขอให้พยายาม ให้ ส่ง ได้ ภายใน พ.ศ. ๒๔๖๑ นี้

การ ค้นหา ตัวอย่าง เพื่อ จะได้เอามา จัด เป็น พวก ๆ ในการ ที่จะ เก็บ ส่วน ต่าง ๆ ส่ง มา ต้อง มี เครื่อง มือ ดัง ต่อไปนี้

ก. แอลกอฮอล์

ข. เหล้า เมธิเลดีค

ค. น้ำ มั่น คลิเซอริน

ง. ขวด สำหรับ ใส่

จ. กระดาษ แฉียง

พฤษชาติ มี อยู่ ๒ ชนิด .

ก. ชนิด ที่มี ดอก

ข. ชนิด ที่ไม่มี ดอก

ชนิด ที่มี ดอก ต้อง ค้นหา สิ่งเหล่านี้ ซึ่ง เป็น ของ จำ เป็น สำหรับ การ จัด เป็น พวก ๆ ถ้า ได้ ครบ ตาม ที่ กล่าว นี้ ได้ ทุก ๆ ส่วน จะ เป็น การ ดี .

ดอก ต้อง ต้อง มา ด้วย แอลกอฮอล์ ไว้ ใน ขวด ต้อง ใช้ ดอก ที่มี อายุ ไม่ ลู้ง จะ แก่ นัก จน ถึง กับ เกือบ จะ ร่วงโรย อย่า เต็ด มา แต่ ดอก ต้อง เอา มา ทั้ง ก้าน และ ใบ บ้าง เล็ก น้อย ถ้า ได้ ดอก คู่มู ๆ สัก ดอก

หนึ่ง ต้องมา ด้วย กับ ดอก บาน พร้อม ทั้ง ก้าน และใบ ด้วย จะ ดี มาก และ
ระวัง อย่าให้ส่วน หนึ่ง ส่วนใด ของ ดอก ไม้ นั้น ขาด ไป ได้ ถ้า ส่วน หนึ่ง
ส่วนใด ขาด ไป แล้ว อาจ ทำให้การ จัด เป็น พวก ๆ เคลื่อน คลาด ไป
ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อ เวลา เด็ด ดอก ไม้ ต้อง ใช้มือ เบา ที่สุดที่จะทำได้ เมื่อ
อยู่ใน ขวด ต้อง ใส่ แอลกอฮอล์ ให้ท่วม เมื่อ เสร็จ แล้ว ต้อง เขียน ชื่อ บัด ไว้
ที่ ขวด ชื่อ ไม้ ชื่อ ที่ เรียก กัน ใน ท้อง ที่ ถ้า ไม่มี ชื่อ หรือ ไม่มี ใคร รู้จัก
ชื่อ ก็ ไม่ เป็น อะไร แต่ ควร พยายาม ค้นหา ชื่อ ตาม แล้ จะ ได้.

ใบ ไม่ ต้อง ต้อง ให้ ไซ้ ทับ ไว้ ใน สมุด เมื่อ แห้ง แล้ว ตัด รวม
ไว้ใน ที่ เดียว กัน ถ้า เอา ดอก และ กิ่ง และ ใบ ติด ไว้ บน กระดาษ แข็ง
อัน หนึ่ง สำหรับ ชนิด หนึ่ง ได้ ด้วย จะ ดี และ บอ ก ชื่อ ไว้ ด้วย การ ที่ จะ
ติด ไว้ บน กระดาษ แข็ง นั้น ใช้ ติด ด้วย กระดาษ เล็ก ๆ คือ ใช้ กระดาษ กว้าง
ราว $\frac{1}{2}$ นิ้ว ติด ทับ ไว้ บน กระดาษ แข็ง เป็น ตอน ๆ และ เมื่อ แห้ง แล้ว
ต้อง ระวัง อย่าให้ กระแทบ อะไร

กิ่ง ใช้ กิ่ง อ่อน ต้อง ไว้ ด้วย เหล้า เมดิเลเตด ต้อง เอา กิ่ง ที่มี ดอก
ตูม ๆ ติด ไว้ ด้วย ใช้ กิ่ง ยาว ที่สุด ที่ จะ กระทำได้ ต้อง ไค้ง มา กับ
ดอก บาน ด้วย ก็ได้. แต่ ระวัง อย่าให้ กิ่ง ไป เกะ กะ ทับ ดอก ถ้า ได้
ใบ ติด มา หลาย ใบ ด้วย จะ ดี มาก.

ต้น อ่อน สิ่งนี้เป็นของสำคัญ ต้อง ต้องมาด้วย ต้องใช้ต้นอ่อน
ที่ยังมีเม็ดติดอยู่ และใบอ่อนพอจะผลิขึ้นมา อย่าให้ส่วนหนึ่ง
ส่วนใดตกหล่นได้ ถ้าเอามาได้ทั้งเป็น ๆ คือปลูกใส่กระถางเล็ก ๆ
เช่น กระถางดินบอนส่งเข้ามาได้จะเป็นการดีมาก แต่ถ้าไม่ได้ใช้
ของด้วย แอลกอฮอล์ .

ราก ตัดเอารากแก้วมายาวประมาณนิ้วเศษ ใช้รากอ่อน ๆ ที่
พอจะตัดผ่านได้ด้วยมีดเล็ก ๆ ของไว้ด้วยแอลกอฮอล์ หรือเหล้าเมดิเล็คเตด .

เม็ด ส่งมาทั้งเม็ดอ่อน และเม็ดแก่ได้จะดี เม็ดแก่ต้องใช้
เหล้าเมดิเล็คเตดกับน้ำมันคลิเชอรินบ้างเล็กน้อย ใส่น้ำมันคลิเชอริน
ราว $\frac{๑}{๑๐}$ ของเหล้า แต่เม็ดอ่อนของด้วยแอลกอฮอล์ หรือมั่งดินมาก็ได้ .

ผล ถ้าเก็บของมาด้วยก็จะเป็นการดี แต่ไม่จำเป็นนัก ใช้
แอลกอฮอล์ เป็นน้ำทอง และเขียนชื่อติดไว้ด้วย .

เมื่อได้ทั้ง ๗ ประเภทเช่นนี้แล้วยังหาพอไม่ ต้องใช้คำอธิบาย
ซึ่งเป็นของสำคัญ อีก ชนิดหนึ่ง คือ ต้องเขียนคำอธิบายไว้สำหรับต้น
ไม้ต้นหนึ่ง คำอธิบายต้องมีครบดังจะกล่าวต่อไปนี้ .

ชื่อ ถ้าหาชื่อได้หลาย ๆ ชื่อยิ่งดี ถ้าได้ทั้งภาษาจีน หรือ
ภาษาอื่น ๆ ด้วยยิ่งดี ชื่อที่เรียกกันมาก ๆ เป็นสิ่งสำคัญ .

ที่ดิน ขอให้ตรวจดูว่า ต้นไม้ชนิดนั้น ๆ ชอบขึ้นในที่อย่างไร
และ ดินในที่นั้น เป็น ดิน ชนิดใด เมื่อไป เก็บ ดอก จง สังเกตดูด้วย ว่า
ที่ที่ ต้นไม้ ขึ้น อยู่ นั้น เป็น ที่ ชนิดใด .

ที่ต่อไปนี้เป็นที่ที่ พืชทุกชนิดต่าง ๆ ขึ้น ขอให้สังเกตดูว่าที่
ที่ ต้นไม้ ที่ ท่าน ลง มา ขึ้น อยู่ นั้น อยู่ใน จำพวก เหล่านี้ ที่ไหน .

ที่ หนึ่ง หรือ ที่ ที่ เป็น ผล ประโยชน์

ที่ ที่ เป็น สุม ทุม มี ต้นไม้ พุ่ม เล็ก ๆ

ที่ หิน ปูน

ที่ หิน ซอก

ที่ ที่ อยู่ริม ฝั่ง ทะเล

ท้อง ร่อง

ที่ เบียด

ท้อง นา

ที่ กรวด

ตาม รั้ว

ที่ ที่ อยู่บน เขา เล็ก ๆ

ใน ทะเล ลาบ

ที่ และ หรือ ที่ ที่ น้ำท่วม เสมอ

ที่ ขึ้น

บน ภูเขาใหญ่

ที่ที่ เป็นโคลน

ที่ หนาสำหรับ เลียง สัตว์

ที่ที่ ทำไว้

ใน แม่ น้ำ หรือ คลอง

บน ก้อน หินใหญ่ ๆ เล็ก ๆ

ที่ใน รม

ที่ที่มี หินเล็ก ๆ บ้าง

ที่ที่มี ต้นไม้พุ่ม เล็ก ๆ มาก

บน ต้นไม้

ที่ที่ สำหรับ เติมน้ำ

ที่ที่ สำหรับ เติมน้ำ ของสัตว์

ใน บ้าง

สี ของ ดอก . ดอกไม้มี กลีบ อยู่ ๒ ชั้นโดย มาก เมื่อ พุด ถึง สี

หมาย ความ สี กลีบ ขึ้นใน ที่ เห็น ได้ ด้วย คา ไกล ๆ สี มี ดัง ต่อไป นี้ .

น้ำ เงิน

น้ำ ทอง

ไข่ไก่

แดง ซาด

เขียว ไบไม้

ม่วง อ่อน

สี เปลือก ส้ม จิน

ชม ภู

ม่วง แท้

แดง (สี เลือด)

กทลาย

สี เลือด หมู

ขาว

เหลือง

ขอให้ กล่าว ด้วย ว่า เป็น สี แก่ หรือ สี อ่อน

การ ชัน หมายถึง ความ ว่า ตัน เป็น ตัน ชนิด ไต คือ .

ก . ตัน ตรง ชัน จาก พัน ตัน

ข . ตัน เลื่อย ชัน ข้าง บน ตาม เสา เวียน หรือ ตัน ไม้ หรือ ตาม

กำแพง ,

ค. ดัน เลื่อย ตาม ดิน

ง. ลอย อยู่ใน น้ำ

ขอให้บอก ด้วยว่า ดัน สูง หรือ ยาว ประมาณ เท่าไร คิด เป็น ฟุต.

ขอให้ค้น หา ดูให้ ได้ว่า ดัน ไม้ ชนิด หนึ่ง ๆ ที่ สั่ง มา นั้น กิน เวลา ตั้งแต่ เวลา ออก ดอก จน กระทั่ง มี ผล และ ออก ดอก อีก คราว หนึ่ง เป็น เวลา นาน เท่าไร และ เวลา ตั้งแต่ เอา เมล็ด มา ปลุก จน เวลา มี ดอก และมี ผล ใน คราว แรก กำหนด เวลา มี อยู่ ดังนี้.

ก. ปี หนึ่ง

ข. สอง ปี

ค. หลาย ปี (มากกว่า ๒ ปี)

เวลา ออก ดอก ขอให้บอก มา ด้วย ว่า ดัน ไม้ นั้น ๆ ออก ดอก น่า อะไร และ เดือน อะไร และมี ดอก อยู่ นาน ประมาณ เท่าไร.

ต้น ชนิด ไต ดัน ใน ที่นี้ หมายความว่า ส่วน ของ ดัน ที่ ขึ้น บน พื้น ดิน ขอให้อธิบาย ไว้ ด้วย ดัน นั้น มี เนื้อ ไม้ หรือ ไม้ มี ดัง ต่อไป นี้.

ก. ดัน ที่มี เนื้อ ไม้ หรือ ไม้

ข. ดัน เคีย เป็น พุ่ม ๆ

ค. ดัน สูง ใหญ่

ต้นไม้ที่ไม่มีดอก

ขอให้ส่ง ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ ตามที่
ได้กล่าวมาแล้วใน ชนิด ต้นไม้ที่มี ดอกมา ทุกอย่าง เว้นไว้แต่ ดอก
มีสิ่งเหล่านี้ คือ ใบ กิ่ง ต้นอ่อน ราก เม็ด ในจำพวกนี้มีของสำคัญ
อยู่ ๒ อย่าง .

ก. ตั้งเอา ปลาย กิ่ง ดอกมา ๒ ชนิด ปลาย กิ่ง แก่ ชนิด หนึ่ง
และ ปลาย กิ่ง อ่อน ชนิด หนึ่ง .

ข. บาง ที่ ตาม กิ่ง หรือ ตาม ใบ หรือ ตาม ลำ ต้น จะ เห็น ว่า มี ปุ๋ย ผง
เล็ก ผง เล็ก ๆ นี้ สำคัญ มาก สำหรับ ต้นไม้ ที่ ไม่มี ดอก เพราะ เป็น ส่วน
แทน ดอก ใน จำพวก ต้นไม้ ที่ ไม่มี ดอก เมื่อ ต้อง ขอให้ คิด ปลิด เอา ผง ดิน
มา ด้วย ผง นี้ บาง ที่ มี ขนาด ใหญ่ แล เห็น ด้วย ตา และ จับ ด้วย มือ
ถนัด เมื่อ เป็น เช่น นี้ ขอให้ ปลิด เอา มา ต้อง ทั้ง กระเปาะ ดิน มาก บ้าง กิ่ง ไม้ .

คำอธิบาย พิเศษ

จำพวกเห็ด ต้อง ต้อง มา ทั้ง ต้น ทั้ง ดอก และ ทั้ง ก้าน อย่า ใช้
ดอก เล็ก ๆ เอา ดอก ใหญ่ ๆ ที่ บาน แล้ว ใช้ แอลกอฮอล์ ต้อง .

จำพวกหญ้าขน หรือ หญ้า ตะไคร้ น้ำ ขอให้ เก็บ ต้อง มา ปอย หนึ่ง
เมื่อ เวลา เก็บ อย่า ตั้ง ให้ แรง เกิน ไป มิฉะนั้น จะ คิด มา แต่ ใบ ส่วน อื่น
จะไม่ คิด มา ด้วย .

จำพวกหญ้าแท้ ถ้ามีรวงต้องเอารวง ต้องมา ส่วน ลำ ต้น และ
ใบใช้ทับติด มาบน กระดาษ แข็ง ส่วน ดอกหญ้า ต้อง ต้อง.

หมายเหตุ ต้น เข้า อยู่ใน จำ พวก หญ้า.

ต้น ไม้ ที่ ขึ้น อยู่ บน ต้น ไม้ อีก ต้น หนึ่ง ต้อง ใช้ ต้น อ่อน ต้อง มา
และ ตัด เอา ส่วน หนึ่ง ของ ต้น ไม้ (คือ ต้น ที่ เปน ที่ ขึ้น ของ ต้น ไม้ ที่ มา
เกาะ อยู่) ติด มา กับ ราก ระวัง อย่า ให้ ราก ขาด อย่า เอา แตร ราก ของ
ต้น ไม้ อื่น มา เท้า นั้น ทั้ง นี้ ก็ เพื่อ จะ ตรวจ ดู ว่า ต้น ไม้ ทั้ง ๒ มี ความ
ติด ต่อ กัน อย่างไร.

ส่วน ที่ ควร ตัด มา

กาฝาก

ต้น ไม้

ส่วน คำอธิบายสำหรับต้นไม้ที่ไม่มีดอกนั้น อย่างเดียวกันกับต้นไม้ที่มีดอก กล่าวคือต้องมีทั้ง ๗ ประเภท หรือทุก ๆ ประเภทที่ไม่ได้เกี่ยวแก่ดอก. แต่คำอธิบายขอให้ละเอียดขึ้นตามแต่จะได้.

อนึ่ง เมื่อเห็นสิ่งใดที่แปลกหูแปลกตา หรือสิ่งใดสงสัยว่า จะเป็นส่วนใดของต้นไม้ ขอให้ปล่อยให้ปล่อยทิ้งไปเสีย ขอให้ส่งเข้ามาโดยใช้วิธีทอง หรือติดมาบนกระดาษแข็ง หรือทั้ง ๒ อย่าง.

วิธีทอง ไม่เป็นการยากอะไร สิ่งใดที่มีเนื้ออ่อนใช้แอลกอฮอล์ เช่น ดอกไม้หรือใบไม้เป็นต้น สิ่งใดที่มีเนื้อไม้แข็งใช้เหล้าเมธิลเค็ดปนกับน้ำมันคลีเซอริน ๑ ใน ๑๐ ส่วน.

แร่

ในหมวดแร่ให้เข้าใจว่า ได้แก่หินต่าง ๆ ตลอดจนถึงโลหะต่าง ๆ เช่น ดีบุก ทองแดง ฯลฯ ในขั้นต้นนี้ขอให้เก็บหินและโลหะต่าง ๆ ตามที่จะทำได้ในเวลาที่ไปตรวจราชการ ถ้ามีเวลาพอขอให้พยายามตรวจค้น. ส่วนการที่จะจัดเป็นพวกนั้นเจ้าหน้าที่ในกรุงเทพฯ จะทำเอง เมื่อยังมีที่สงสัยอย่างไรจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจถึงที่ จึงต้องการให้บอกมาว่าเก็บได้ที่ตำบลไหนด้วย วิธีที่จะดำเนินการนั้นดังต่อไปนี้.

เครื่อง มือ สำหรับใช้

- ก. หัว ขวาน
- ข. ชะแลง
- ค. แวน ขยาย อย่าง ถูก ๆ ที่ พอ หา ได้
- ง. เข็ม ชี ทิศ
- จ. เครื่อง วัด มุม ใช้วงเวียน อย่าง ที่ บอก มุม ก็ได้
- ฉ. สมุด สำหรับ จด กับ ดิน สอ ตำ
- ช. แผนที่ ของ ตำบล ที่ ตรง ว่า ถ้า หา ไม่ได้ ขอ ให้ ทำ พอ ให้ เห็น

แปลว่า

วิธีใช้

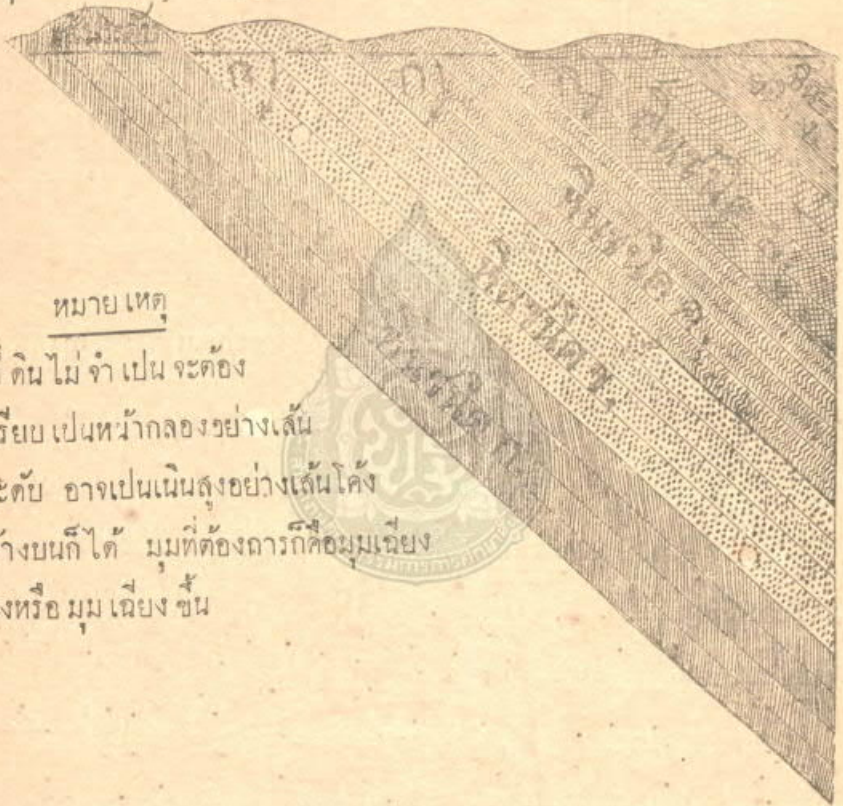
ก. หัว ขวาน สำหรับ เคาะ เอา หิน ออก ตุ และ เคาะ ออก ให้ ก้อน โตราว เท่า ฝ่า มือ

ข. ชะแลง สำหรับ จด

ค. แวน ขยาย ถ้า หิน มี เนื้อ ละเอียด เกิน ไป ตุ ด้วย ตำ แปล่า เห็น ไม่ ชัด ว่า จะ เหมือน กัน หรือ ผิด กัน ก็ ส่อง ตุ ด้วย แวน

ง. เข็ม ชี ทิศ สำหรับ ตุ ทน ทาง ว่า หิน แผ่น หัน ไป ทาง ไหน หรือ เฉไป ทาง ไหน ถ้า หัน ไป ทาง เดียว ใน เขา ทั้ง ลูก ก็ ให้ บอก มา

จ. เครื่องวัดมุม ถ้าหินเป็นแผ่นเรียบที่ขนานกัน ก็บอกว่าราบ ถ้าหินตั้งแผ่นเทลงทางไหน และเป็นมุมอะไรกับที่ราบ เช่น มุม ก. ในรูปก็ให้บอก.

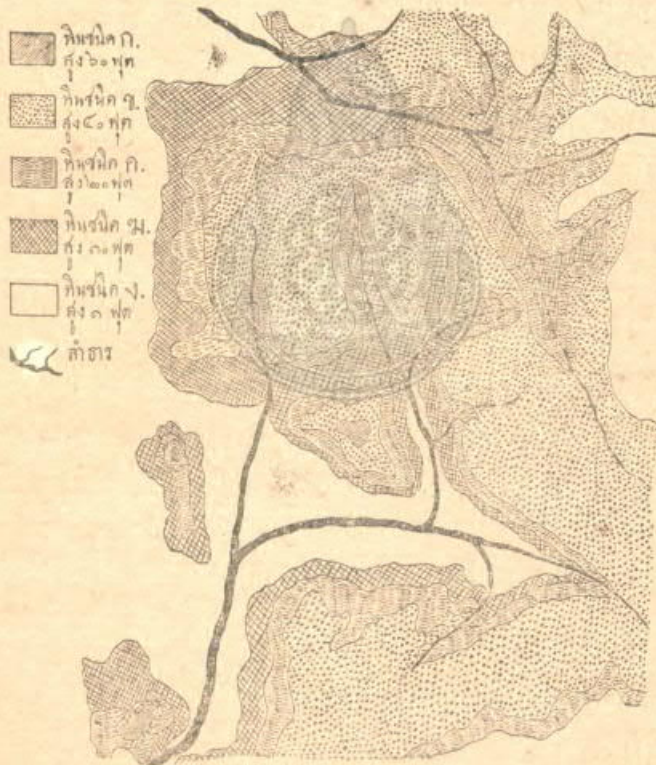

หมายเหตุ

ที่หินไม่จำเป็นจะต้อง
เรียบเป็นหน้ากลองอย่างเส้น
ระดับ อาจเป็นเนินสูงอย่างเด่นโค้ง
ข้างบนก็ได้ มุมที่ต้องจารึกคือมุมเฉียง
ลงหรือ มุม เฉียง ขึ้น

ถ้า มี หลาย ชนิด ผิด กัน ก็ให้ สั่ง มา ทุก ชนิด.

ฉ. สมุดสำหรับ จด จด มาให้ละเอียดว่า หิน แผ่นไหนพบที่
ไหน และอยู่อย่างไร หินที่คล้ายคลึงกัน มีอยู่ อย่างไรในตำบลเดียว
กัน และตำบลที่ใกล้เคียง มี หรือ เปล่า มีภูเขา ล้ำธาร เป็น อย่างไร
ถ้าทำรูปได้ให้ทำมาด้วย. เช่นรูปตัว อย่างนี้ และให้ส่ง ตัว อย่าง
มาทุก ชนิด .

ข. แผน ที่ ถ้าทำ แผน ที่ ขนาดใหญ่ ไม่ได้ ควร หัก ทำ พอ เป็น
เค้า แล้ว ทำ จุด หรือ เครื่องหมาย ไว้ บน แผน ที่ ตาม ที่ ๆ ได้ ตรวจ ไว้ บน
เนื้อ ที่ ที่ ได้ ตรวจ ก็ ควร ทำ เครื่องหมาย ต่าง ๆ ไว้ เป็น ต้น ว่า เจาะ หิน
หรือ ทำ หลั ก บั ก เพื่อ จะ ได้ ทำ ได้ ถูก ต้อง เมื่อ เวลา ต้อง การ ภาย หลัง
นอกจาก นี้ เครื่องหมาย ที่ ควร มี ใน แผน ที่ ก็ คือ .

(ก) ถ้า มี เนื้อ หิน ที่ คล้าย คลึง กัน อยู่ ตั้ง แต่ ไท น ถึง ไท น ให้
หมาย เขต ไว้ ใน แผน ที่ .

(ข) ทาง น้ำ ไหล ตา น้ำ น้ำ พุ ควร เขียน ลง ไว้ ใน แผน ที่
ให้ หมด .

๑๐. การ ใช้ จ่าย เงิน ราย ได้ สำหรับ มณฑล

การ ใช้ จ่าย เงิน อุดหนุน โรงเรียน รัฐบาล กระทรวง พระ คลัง ฯ
ยอม ให้ ใช้ เงิน หลวง อุดหนุน แต่ สำหรับ เป็น เงิน เดือน ครู เท่า นั้น นอก
นั้น มี เงิน เดือน ภารโรง และ ค่า ใช้ สอย เบ็ด เติล็ด เช่น เครื่อง เขียน แบบ
พิมพ์ ให้ ใช้ ใน เงิน ราย ได้ ของ โรงเรียน แต่ โรงเรียน รัฐบาล ตาม มณฑล
ยัง เก็บ เงิน ค่าเล่าเรียน ไม่ได้ ทั่ว ทุก โรงเรียน มณฑล ไท น ที่ เก็บ ค่า
เล่าเรียน ยัง ไม่ได้ ก็ อาศัย ใช้ เครื่อง เขียน และ แบบ พิมพ์ ใน กอง ธรรมการ
เมื่อ เป็น การ จำ เป้น เช่น นั้น กรม ศักดิ์ วิชาการ ก็ ยอม ผ่อนผัน ให้ แต่ บัด นี้
กระทรวง พระ คลัง ฯ กวดขัน ใน เรื่อง นี้ ยิ่ง ขึ้น คือ มณฑล ไท น ที่ เก็บ ค่า

เล่าเรียน แล้ว ทั้ง หมด หรือ แต่ โรงเรียนใดโรงเรียน หนึ่ง ให้ใช้เงิน
รายได้นั้น เจือ งาน กัน ทั่ว ไป ทุกโรงเรียนภายใน มณฑล นั้น ๆ ต่อ ขาดแคลน
จำเป็น ต้อง อาศัย ใช้ เครื่อง เขียน และ แบบ พิมพ์ สำหรับ กอง ธรรม การ บ้าง
จึงให้ ใช้ ได้ เท่า ที่ จำ เป็น เมื่อ การ เปน เช่น นี้ จึง จำ เป็น ต้อง จัด การ
ตาม ที่ กระทรวง พระคลัง ฯ กำหนด มา และ เปน อัน ตก ลง กัน ว่า จะ จัด
ได้ เปน ๓ ทาง คือ .

(๑) จัด รวม ทั้ง มณฑล หมายความว่า ราย ได้ ราย จ่าย ทั้ง
หมด สำหรับ โรงเรียน รัฐบาล ใช้ จ่าย เจือ งาน กัน ทั้ง มณฑล และ อยู่ใน
อู่ระ ของ มณฑล ที่ จะ จัด ด้วย วิธี อย่างไร ให้ เปน การ สดวก ใน มณฑล ของ ตน
มณฑล ที่ รับ จัด ได้ ดังนี้ คือ มณฑล ปราจีนบุรี มณฑล นครราชสีมา
มณฑล พิจิตร โลก มณฑล พายัพ มณฑล จันทบุรี มณฑล สุราษฎร์ .

(๒) จัด รวม เปน จังหวัด หมายความว่า ราย ได้ ราย จ่าย ทั้ง
หมด สำหรับ โรงเรียน รัฐบาล ใช้ จ่าย เจือ งาน กัน เปน จังหวัด ๆ และ อยู่ใน
อู่ระ ของ มณฑล ที่ จะ จัด ด้วย วิธี อย่างไร ให้ เปน การ สดวก ใน มณฑล ของ
ตน . มณฑล ที่ รับ จัด ได้ ดังนี้ คือ มณฑล กรุงเก่า มณฑล นครสวรรค์
มณฑล มหาสารคาม มณฑล ภูเก็ต .

(๓) จัด ตาม ความ สดวก หมายความว่า จะ จัด อย่างไร ก็
แล้ว แต่ มณฑล จะ เห็น สมควร สด แต่ ให้ มี ราย ได้ ราย จ่าย เจือ งาน พอ

กันแล้ว เป็นใช้ได้. มณฑลที่รับจัดได้ดังนี้ คือ มณฑลนครไชยศรี
มณฑลราชบุรี มณฑลนครศรีธรรมราช.

ส่วนอีก ๔ มณฑล คือ มณฑลปัตตานี มณฑลอุดร มณฑลอุบล
มณฑลร้อยเอ็จ ซึ่งเก็บค่าเล่าเรียนแต่บางจังหวัดบ้าง และยังไม่
ได้เก็บเลยบ้าง. ถ้าไม่มีทางจะหาเงินรายได้ทางอื่น นอกจาก ค่า
เล่าเรียน มาใช้จ่าย เจ็ด งาน จำเป็น ต้อง อาศัยใช้เครื่องเขียนและแบบพิมพ์
สำหรับ กอง กรรมการ แล้ว จะได้พูด กับ กระทรวง พระคลัง ฯ ต่อไป แต่ขอ
กำชับ ว่า ควร คิด อ่าน จัด การเก็บเงินค่าเล่าเรียน ขึ้น ตาม สมควร ที่ จะ เก็บ
ได้ ส่วนมณฑลทั้ง ๓ ประเภทที่กล่าว แล้วว่ารับจัด การได้เองนั้น เป็น
อันคง ไม่ให้ ใช้เครื่องเขียน และ แบบพิมพ์สำหรับ กอง กรรมการอีกต่อไป.

๑๑. เครื่องเขียนและแบบพิมพ์สำหรับกองกรรมการ

เครื่องเขียน และ แบบพิมพ์สำหรับ กอง กรรมการ มณฑล และ กอง
กรรมการ จังหวัด แต่เดิมเคยโอน เงินให้มณฑลจัดซื้อ และ ทำเอง มาบัด
นี้ ประจวบเวลาที่เข้าของแพงทุกสิ่งทุกอย่าง และ แบบพิมพ์ที่ใช้ก็
เป็นการต่าง มณฑลต่าง ทำไม่ เป็นระเบียบ เรียบร้อย เห็นว่าสุรุ่ยสุร่าย
ที่กรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก แล้วมณฑลไหนต้องการอะไรเท่าไร ก็ส่ง
ให้เล่มปี ๆ จะเป็นการสะดวกแก่ มณฑล และเป็นการประหยัดดีอยู่ จึงได้
เริ่มจัด การตั้งนี้ แต่ พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้เรียก ขาดูชี้ จากกรรมการมณฑล

ว่า จะต้องการ อะไร เท่าไร บัญชีที่ได้มา ทั้ง เครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ต่างกันไป เป็นคนละรูปคนละอย่าง . และ แบบพิมพ์ บางอย่าง ไม่จำเป็น เลย ก็ ขอร้องให้พิมพ์ขึ้น แต่ จะตัด ทอน เลี้ยว ทุกสิ่ง ทุกอย่าง ก็ เก่งว่า บางอย่าง ที่จำเป็น จะขาดไป จึงเลือกตัด แต่ที่เห็น ว่าไม่จำเป็น ส่วนที่ จะจัดทำสำหรับ พ.ศ. ๒๔๖๒ และต่อไป เห็น ควร กะ แบบพิมพ์ และ เครื่องเขียนให้ลง รอยกัน เลี้ยว จึง มอบให้ ข้าหลวงตรวจการประจำภาคที่ ๑ และที่ ๒ นิติธรรมการ มณฑล และผู้แทน ประชุม ปฎิภาชาหา รือ กัน เมื่อ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ข้าหลวง ตรวจ การ ทั้ง สองได้ ส่ง รายงาน ประชุม มา ยัง กรมศึกษาธิการ เพื่อรับ ความ ตก ลง กรมศึกษาธิการ ได้พิจารณา และ แกะ ไข ตัด ทอน แล้ว จึง นำมารวมไว้ใน รายงานนี้ คือ .

แบบ พิมพ์ สำหรับ ใช้ ใน โรงเรียน

- (๑) บัญชี เรียก ชื่อ นักเรียน
- (๒) ทะเบียน นักเรียน
- (๓) สมุด ลง เวลา ทำ การ ของ ครู
- (๔) สมุด หมายเหตุ ของ โรงเรียน
- (๕) บัญชี พัสดุ
- (๖) บัญชี หนังสือ หอสมุด
- (๗) บัญชี พิพิกภัณฑ์

- (๘) ใบเสร็จเก็บเงินค่าเล่าเรียน
 (๙) ใบส่งเงินรายได้ของโรงเรียน
 (๑๐) ใบเบิกเงินรายได้ของโรงเรียน
 (๑๑) ใบมอบตัวนักเรียน
 (๑๒) ใบสุทธินักเรียน
 (๑๓) รายงานประจำตัวนักเรียน
 (๑๔) รายงานประจำเดือน

แบบ พิมพ์ สำหรับ ใช้ ใน กอง ธรรม การ

- ✓ (๑) ทะเบียนโรงเรียนรัฐบาล
 ✓ (๒) ทะเบียนโรงเรียน ประชาบาล
 ✕ (๓) ทะเบียนโรงเรียน ราษฎร์
 ✕ (๔) ทะเบียน ผู้จัดการ และ ครู โรงเรียน ราษฎร์
 ✕ (๕) ใบแจ้ง ความ จำนงตั้งโรงเรียน ราษฎร์
 ✕ (๖) ใบแจ้ง ความ จำนง จะ ดำรงโรงเรียน ราษฎร์ อยู่ต่อไป
 ✕ (๗) ใบ รายงาน ประจำ ปีโรงเรียน ราษฎร์
 ✕ (๘) ใบ ทะเบียน ข้าราชการ กระทรวง ธรรมการ
 ✓ (๙) ทะเบียน ครู ที่ ได้รับ ใบผ่อนผัน การ เกณฑ์ ทหาร และ ยก

เว้น เงิน ค่า ราชการ .

๓๗

- ✓ (๑๐) ทะเบียนนักเรียน ผัก หัก ครู
- ✓ (๑๑) ทะเบียน สมบัติที่เคลื่อนที่ไม่ได้ของโรงเรียน
- ✓ (๑๒) ทะเบียนนักเรียน ที่ได้รับ รางวัล หมั่นเรียน
- ✓ (๑๓) ทะเบียนนักเรียน ที่ออกใบ สำคัญ สอนได้ ได้ ขึ้น ต่าง ๆ
- X (๑๔) บัญชีสิ่ง นักเรียน เข้า สอนได้ (แบบ ต. ๒ ก.)
- ✓ (๑๕) บัญชีงบ ยอด รายงาน ประจำ เดือน
- X (๑๖) ใบ สมัค และใบ รับ รอง นักเรียน ครู
- X (๑๗) ใบ คุณ วุฒิ ผู้สมัค เข้ารับ ราชการ
- + (๑๘) ใบสำคัญผ่อนผันการเกณฑ์ทหารและยกเว้นเงินค่าราชการ
- * (๑๙) ใบ สำคัญ สอนได้ ได้ ขึ้น ต่าง ๆ ของ ประถม
- * (๒๐) ใบ สำคัญ สอนได้ ได้ ขึ้น ต่าง ๆ ของ มัธยม
- ✓ (๒๑) รายงาน ประจำ ครึ่ง ปี (๒ แบบ)
- X (๒๒) รายงาน ประจำปี
- ✓ (๒๓) บัญชี ราย วัน เงิน สด
- ✓ (๒๔) บัญชี จ่าย เงิน เดือน ข้าราชการ
- ✓ (๒๕) บัญชี จ่าย เงิน ค่าใช้ สรรย
- X (๒๖) บัญชี งบ เดือน ราย จ่าย เงิน รัฐบาล
- ✓ (๒๗) บัญชี งบ เดือน รับ และ จ่าย เงิน ราย ได้ และ การ กุศล

ใบสำคัญ: ๑๗๗
ทอ.

ใบสำคัญ: ๑๗๗
ทอ.
๑๕/๖/๖๖

- ✓ (๒๘) บัญชีงบประมาณ ประเภท เงิน เดือน
- ✓ (๒๙) บัญชีงบประมาณ ประเภท ค่าใช้สอย
- X (๓๐) ใบขอเปลี่ยนแปลง เงิน เดือน
- X (๓๑) ใบขอเลื่อน ขึ้น เงิน เดือน
- X (๓๒) บัญชีรับส่ง จดหมาย
- ✓ (๓๓) บัญชีเก็บเรื่อง จดหมาย
- X (๓๔) ใบร่าง จดหมาย
- X (๓๕) ปกเก็บ จดหมาย
- X (๓๖) ใบรายงานประจำตัวข้าราชการ ขึ้น สัญญาบัตร

เครื่องเขียน สำหรับใช้ ใน กอง ขรรคม การ

- (๑) กระดาษ ฟิล์ม แกบ อย่าง กลาง และ อย่าง เลว
- (๒) สมุด เปล่า เลข ๒ หรือ เลข ๓
- (๓) กระดาษ จดหมาย ตรา ครุฑ อย่างใหญ่ อย่าง กลาง และ
อย่าง เล็ก
- (๔) ซองจดหมาย ตรา ครุฑ อย่างใหญ่ อย่าง กลาง และ อย่าง เล็ก
- (๕) ซองใหญ่ สำหรับ กระดาษ ฟิล์ม แกบ ทั้ง แผ่น
- (๖) สมุด กระดาษ ซับ สำหรับ เลื่อน เขียน
- (๗) แฟ้มผูก

- (๘) กระดาษ พิมพ์ไต่ป
- (๙) กระดาษ สีสำหรับ ช้อน
- (๑๐) ผ้า ห่มสำหรับ พิมพ์ไต่ป
- (๑๑) กระดาษ แก้ว สำหรับ พิมพ์โร นีโอ
- (๑๒) กระดาษพิมพ์สำหรับพิมพ์โร นีโอ
- (๑๓) ห่มสำหรับพิมพ์ โร นีโอ
- (๑๔) กระดาษ ชับ
- (๑๕) ห่มก ตำ
- (๑๖) ห่มก แดง
- (๑๗) ดิน สอ ตำ
- (๑๘) ดินสอ เขียว แดง
- (๑๙) ด้าม ปากกา
- (๒๐) กระ ปุก ห่มก
- (๒๑) ที่ วาง ด้าม ปาก กา ดิน สอ
- (๒๒) ปาก กาน้ำ เขียว
- (๒๓) ปาก กา คอ แร้ง
- (๒๔) เข็ม กลัด กระดาษ
- (๒๕) หมุด ทอง เหลือง

- คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุกกั

คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุกกั

คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุกกั

คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุดกั

- คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุดกั

คิด กระตาด
เหล่านี้สำหรับให้แต่กอ
งไม่ทั่วถึง และยัง ไ
ร มณฑลอุดร มณฑล
ในมา เจื่อนานจะได้ พุกกั

- X (๓) ใบแจ้ง ความ จำ นง ตั้ง โรง เรือน ราษฎร
- X (๔) ใบแจ้ง ความ จำ นง จะ ดำรง โรง เรือน ราษฎร
- X (๕) ใบ รายงาน ประจำ บั้ โรง เรือน ราษฎร
- X (๖) ใบ ทะเบียน ข้าราชการ
- X (๗) บัญชี สิ่ง นัก เรือน เข้า สอย ได้ (๓๖๐)
- X (๘) ใบ สมัค ใบ รับ รอง นัก เรือน ครุ
- X (๙) ใบ คุณวุฒิ
- X (๑๐) บัญชี งบ เดือน ราย จ่าย เงิน รัฐบาล
- X (๑๑) ใบ ขอ เปลี่ยน แปลง เงิน เดือน
- X (๑๒) ใบ ร่าง จด หมาย
- X (๑๓) ปก เก็บ จด หมาย
- X (๑๔) ใบ สำคัญ ม้วน ผัง การ เก็บ ทด ทาร และ ยก เว้น เงิน ค่า ราชการ
- X (๑๕) ใบ ขอ เลื่อน ขึ้น เงิน เดือน
- X (๑๖) ใบ รายงาน ประจำ ตัว ข้าราชการ ขึ้น สัญญาบัตร
- X (๑๗) บัญชี รับ สิ่ง จด หมาย

นอกจากนี้ ให้ จัด ทำ เอง เว้น แต่ ๔ มณฑล ที่ กล่าว แล้ว ข้าง
ต้น บอ มให้ อีก ๒ อย่าง คือ ใบ สำคัญ สอย ได้ ได้ ขึ้น ต่าง ๆ ของ ประถม
และ มัธยม .

แบบพิมพ์ต่าง ๆ เหล่านี้ บาง อย่าง ยัง ไม่มี แบบ ที่ รู้ กัน กรม
ศึกษาธิการ กำลัง รวบรวม และ คิด ทำ อยู่ แล้ว คง จะ ได้ เสร็จ และ ส่ง มา
ให้ทราบ ว่า มี แบบ อย่าง ไร บ้าง ที่ จะ ต้อง ใช้ สำหรับ กรม ศึกษา ธิการ ทั้ง
กรุง เทพ ฯ และ มณฑล .

อนึ่ง เครื่อง เขียน และ แบบ พิมพ์ ที่ เป็น ส่วน กระดาษ ธรรมการ จะ จัด
ส่ง มา ให้ นั้น มณฑล ไทน์ ต้อง การ อะไร เท่าไร ให้ ส่ง บัญชี มา ยัง
กรม ศึกษาธิการ ภายใน เดือน กันยายน ทุก ปี และ ให้ กะ ส่ง มา แต่ เท่า ที่
จำเป็น จริง ๆ อย่า กะ จน เหลือ เพียง นึก .

